

ULOGA NASTAVNIKA U IZGRADNJI KRITIČKOG STAVA UČENIKA PRI IZBORU SADRŽAJA IZ MASOVNIH MEDIJA

THE ROLE OF TEACHERS IN FORMING STUDENTS' CRITICAL THINKING IN THE SELECTION OF CONTENT FROM THE MASS MEDIA

Sanda Milošević¹

Sažetak

Razvoj vještina kritičkog mišljenja sve češće se postavlja kao jedan od ciljeva u području vaspitanja i obrazovanja. Nažalost, zalaganje za razvoj kritičkog mišljenja još uvijek je prisutnije u teoriji, nego u praksi. U radu se ukazuje na važnu ulogu koju nastavnici imaju u razvijanju znanja, moralnih vrijednosti i shvatanja koja se odnose na sva područja života. Cilj rada je analiziranje uloge nastavnika u savremenoj školi koji je sve manje „izvor informacija“, a sve više posrednik između učenika i znanja koja dolaze iz različitih izvora. Metodom anketiranja obuhvaćeni su učenici i nastavnici jedne osnovne škole da bi se uz pomoć kvantitativnih pokazatelja saznalo koliko se učenici upućuju na selektivni i kritički izbor sadržaja koji su dostupni putem globalnih medija. Analiza rezultata pokazuje da nastavnici nedovoljno upućuju učenike na različite izvore znanja i vještina za kontakt sa materijalnom društvenom sredinom te se dolazi do zaključka da se proces socijalizacije uglavnom svodi na metodičnu školsku socijalizaciju i da se pred učenike postavljaju samo određeni isječki društvene stvarnosti.

Ključne riječi: Kritičko mišljenje, obrazovno-etički sadržaji, savremena uloga nastavnika, pedagoška valorizacija medijskih sadržaja.

JEL klasifikacija: A130, L82

Abstract

The development of critical thinking skills are increasingly being set as one of the objectives in the field of education. Unfortunately, support for the development of critical thinking is still more prevalent in theory than in practice. This paper points out the important role that teachers play in the development of knowledge, moral values and attitudes that relate to all aspects of life. The aim is to analyze the role of teachers in today's school system i.e. teacher being less "resource" and more intermediary between students and knowledge that comes from different sources. Survey methodology included primary school students and teachers. By using quantitative indicators, the aim of this paper was to find out how much students are acquainted with selective and critical selection of the contents available through global media. Analysis of the results indicates that teachers do not sufficiently inform students of different sources of knowledge and skills necessary to face material social surrounding. This leads to the conclusion that the process

1 Doktorand na Sveučilištu Josipa Jurija Strossmayera u Osijeku, Doktorska škola Kulturologija; pomoćnik direktora u JU OŠ „Mladen Stojanović“ Laktaši; sandokan@teol.net

of socialization largely comes down to a methodical school socialization and that students are only acquainted with certain clips of social reality.

Key words: *critical thinking, educational and ethical content, contemporary role of teachers, pedagogical assessment of the media contents.*

JEL classification: A130, L82

UVOD

Inovacije i nova tehnološka dostignuća mogu unaprijediti kvalitet obrazovanja, međutim, sama tehnologija nije dovoljna za potpuno poboljšanje. Uloga nastavnika, koja se sve više mijenja i modernizuje, značajnije utiče na formiranje mladog čovjeka. Zadatak nastavnika u savremenim društvenim i ekonomskim promjenama nije samo da bude posrednik u obradi informacija, nego i osposobljavanje učenika za razmišljanje i sagledavanje opšteg konteksta, sposobnost izvođenja zaključaka i djelovanje u praksi. Pri tome nastavnici moraju uzeti u obzir da proces socijalizacije mladih nije više isključivo privilegija obrazovnih institucija i porodice, nego tu ulogu sve više preuzimaju masovni mediji. Stoga je važno da medijski i obrazovni sistem ne budu u sukobu već da njihov odnos bude interaktivan. Mediji spadaju u one društvene institucije koje se bave proizvodnjom i širenjem svih oblika znanja, informacija i zabave, a činjenica da mladi ljudi veliki broj informacija i saznanja dobijaju putem masovnih medija jasno ukazuje na to da masovni mediji sve više preuzimaju obrazovnu funkciju. Da bi se izvučla što veća korist od masovnih medija, odnosno da bi se ublažilo štetno dejstvo koje oni mogu imati na mladog čovjeka, nastavnici moraju preuzeti odgovornost da kroz procese edukacije i socijalizacije izgrađuju kod učenika sistem mišljenja, učenja i vrednovanja, odnosno izgradnje sopstvenog identiteta. Nastava je vaspitno-obrazovni proces, dakle svaka nastavna aktivnost pored obrazovnog mora da ima i vaspitni sadržaj. Nastavnik kao kreator i voditelj tog procesa mora svojim učenicima obezbijediti znanje o medijima, načinu njihovog korišćenja, pravilnom i kritičkom osvrtu na informacije koje dolaze iz medija.

Kritičko mišljenje

Riječ kritika dolazi od grčke riječi *krino* što znači lučiti, birati, suditi. Kritika je analiza, prosuđivanje i vrednovanje nekog predmeta, postupka, djela itd.² U svakodnevnoj upotrebi riječ kritika često ima negativno značenje te se zanemaruje činjenica da analiza, prosuđivanje i vrednovanje ne moraju uvijek imati za posljedicu negativan sud o nekom predmetu. Kritika u kontekstu savremenog vaspitanja i obrazovanja ima pozitivnu konotaciju.³ Koncept nastave koji je zagovarala tzv. *stara škola* sve više se nastoji prevazići. Po tom konceptu od učenika se tražilo da mehanički usvajaju i pamte određene sadržaje bez promišljanja i analiziranja tog sadržaja. Danas se, nasuprot ovom konceptu, zagovara savremeni pristup i pred nastavnike se stavlja zahtjev da kod učenika razvijaju vještine kritičkog mišljenja. Savremeno društvo, koje odlikuje tehnološki napredak i brze i stalne promjene, uslovljava svakog pojedinca da se snalazi u velikoj količini informacija, a one opet nameću potrebu za aktivnim, promišljenim i preispitujućim kritičkim pristupom. Područje obrazovanja predstavlja izuzetno plodno tlo za razvoj kritičkog mišljenja.

² Klaić, B., *Novi rječnik stranih riječi*, Školska knjiga, Zagreb 2012.

³ Buchberger, I., *Kritičko mišljenje: Priručnik kritičkog mišljenja, slušanja, čitanja i pisanja*, Udruga za razvoj visokoga školstva Univeritas, Rijeka, 2012, str.11.

Kritičko slušanje, čitanje i pisanje uklapaju se u vaspitno-obrazovni koncept i čine važan dio pozitivnog razvoja vaspitanja i obrazovanja koji odgovara potrebama savremenog pojedinca i društva.

Sredstva masovne komunikacije prisutna su u životima mladih ljudi svakodnevno. Većinu informacija i komunikacija oni razmjenjuju putem sredstava masovne komunikacije. Zadatak nastavnika nije samo u zauzimanju stava prema vrijednostima koje te vizuelne i auditivne poruke imaju, nego je prije svega važno da se shvati svemoćna prisutnost ovih sredstava, a zatim da se jasno uoče zadaci obrazovanja u odnosu na njih. Pol Langran u svojoj knjizi „Uvod u permanentno obrazovanje“ još 1970. godine ističe da su određene rezerve prema tim pronalascima prihvatljive samo ako im se najprije priznaju ogromne i nezamjenjive vrijednosti.

„Ma kakve rezerve bile izrečene u pogledu tih pronalazaka, a ima ih, one su prihvatljive samo ako se najprije priznaju ogromne i nezamjenjive vrijednosti. Pa ipak je istina da oni, kao i većina značajnih novina u istoriji civilizacije, donose isto toliko nemira koliko i koristi. Njihov sadržaj i njihove poruke su očito dvosmislene i ispoljavaju se u više vidova. Prodor slika i novih, često kontradiktornih, pojmova i vrijednosti, u tradicionalne civilizacije, može da ima, a često i ima, burne posljedice. S druge strane, mada je tačno da su ova sredstva nosioci kulturnih poruka, kod njih se prosejne, pa čak i najgore vrijednosti nalaze pored najboljih, a često ih po kvantitetu premašuju. Postoji još veća opasnost, na koju je mnogo puta ukazivano: Samom svojom snagom i privlačnošću, radio, a naročito televizija, teže da istisnu druge djelatnosti u slobodnom vremenu, i tako eliminišu važnije aktivnosti, koje zahtijevaju više truda, kao što su čitanje, društvene veze i učestvovanje u aktivnim oblicima korišćenja slobodnog vremena.“⁴

Ako uzmemo u obzir da se ovo odnosi na vrijeme kad su sredstva masovne komunikacije bila radio i televizija, onda je jasno da se pojavom interneta sve ovo još umnogome povećalo, a samim tim i kao opasnost postalo mnogo više izraženo. Televizija, radio, internet moćna su sredstva širenja ne samo zabave nego i znanja, stoga je veoma važno osposobiti učenike da razvijaju kritičnost, dobar ukus i naučiti ih da izvuku korist i prednosti koja im donose sredstva masovnih komunikacija bilo da se radi o učenju, komunikaciji ili zabavi.

Obrazovno-etički sadržaji

Prihvatanjem ideje da obrazovanje umnogome prevazilazi tradicionalno utvrđene granice, naročito granice nastave, treba se takođe složiti i s tim da je vaspitač svaka osoba koja u određenom trenutku i u određenim okolnostima nosi na sebi odgovornost za učenje i osposobljavanje drugih. Među one koji nose odgovornost te vrste, čak i ako nisu uvijek toga svjesni, treba uključiti upravljače i pokretače velikih sredstava informacija koji putem radija, štampe i televizije, kao i filma, znatno doprinose obradi i oblikovanju duha, osjećaja i ukusa. Iako se u ovom radu ne govori o sadržajima medija masovne komunikacije, ipak se mora uputiti izvjesna zamjerka na malu zastupljenost obrazovnih emisija u sadržajima državnih radio i televizijskih programa. Velika sredstva komunikacija (radio i televizija), na koja države imaju veliki uticaj, predstavljaju moćna sredstva ne samo za informisanje, nego i za obrazovanje. Analizom rezultata ankete za učenike vidljivo je da veliki broj roditelja ne kontroliše sadržaje koje njihova djeca prate na internetu. Nastavnici koji su popunjavali anketu izjasnili su se kako često pronalaze materijale za nastavu na internetu, ali se

⁴ Langran, P., *Uvod u permanentno obrazovanje*, BIGZ, Beograd 1976., str.60.

takođe može uočiti da nedovoljno pažnje posvećuju upućivanju učenika da sami pronalaze određene materijale za učenje i razgovoru sa učenicima o sadržajima koje oni prate putem sredstava masovne komunikacije. Učenici, do kojih sa jedne strane dolazi veliki broj informacija i sadržaja, a sa druge strane se od njih očekuje da prezentuju samo prihvatljive obrasce, ostaju uglavnom prepušteni sami sebi.

Obrazovno-etički sadržaji koji su dostupni preko globalnih medija pedagoški se vrednuju sa stajališta zadataka i ciljeva vaspitno-obrazovnog rada, zato je pedagoška valorizacija sadržaja masovnih medija osnova za pedagošku selekciju tih sadržaja. Principi pedagoške selekcije grade se na poznavanju odgojnih ciljeva i psihologije mladih. Pedagoška selekcija se nipošto ne smije pretvoriti u negativnu pedagošku selekciju, tj. sistem zabrana, jer u tom slučaju prestaje da bude sredstvo odgojnog usmjeravanja uopšte, a i odgoja za samostalni selektivni odnos prema sadržajima masovnih medija.

Medijska tehnologija sve više postaje obrazovna tehnologija. Evidentno je da se procesom modernizacije nastave moderna sredstva komunikacije i medijski sadržaji sve više uvode u procese saznanja u pedagoškoj teoriji i praksi, ali za kompleksan proces socijalizacije nije dovoljno pred mladog čovjeka postaviti samo određene segmente iz društvene stvarnosti u kojoj živi. U procesu saznavanja stvarnosti pojedinac stupa u kontakt sa materijalnom i društvenom sredinom. Ostaje otvoreno etičko pitanje koliko se škola danas svodi na metodičnu školsku socijalizaciju i prenošenje znanja i vještina vezanih za određene aktivnosti, a koliko se bavi razvijanjem znanja, moralnih vrijednosti i shvatanja koja se odnose na sva područja života.

„Pod obrazovanjem **putem medija** treba podrazumijevati „studiranje, podučavanje i vaspitanje pomoću modernih sredstava komunikacije i izražavanja koja postaju sastavni dio specifičnog i autonomnog područja procesa saznanja u pedagoškoj teoriji i praksi....Ali pod **‘medijskim obrazovanjem’** najprije se podrazumijeva sticanje sposobnosti za kritičko iščitavanje medija, bilo kakva da je vrsta medija (štampa, radio, televizija). Cilj je smanjivanje distancioniranosti od medija, putem razumijevanja njihovog funkcionisanja i upoznavanja sa njihovim sadržajima, kao i putem njihovog postavljanja u različite perspektive u odnosu na sisteme u kojima se oni razvijaju.“⁵

Nastavnik osim što uvodi određene sadržaje masovnih medija kao materijale za obradu nastavne jedinice, ima i jedan težak ali jednako važan zadatak, a to je da uključi masovne medije i njihove sadržaje u paralelno obrazovanje. Uticaj medija, tvrdi Žak Gone, može se uporediti s uticajem vaspitno-obrazovnih institucija.

„Mas-mediji su, ponekad, značajnije obrazovne institucije od same škole, jer je prevazilaze u obimu publike, vremenu i interesovanju koje posvećuju svojoj publici, kao i u raznovrsnosti sadržaja koje nude. Mediji se uspijevaju dotaći svih tema, pa su zbog toga posebno zanimljivi za sticanje raznovrsnih znanja. Oni uvode dimenziju zabave i ponašanja, koji izlaze izvan uobičajenih okvira. U tom pogledu, teško da je uopšte moguć djelotvoran školski rad u medijima kroz jedan tradicionalan pristup. Besmisleno je da se lišavamo upravo onoga istinski revolucionarnog što mediji mogu da unesu u škole, ako ih uključimo u neku klasičnu disciplinu. Ove problematike nas nužno vraćaju pitanjima o funkciji škole i o njenom položaju“⁶

5 Gone, Ž., *Obrazovanje i mediji*, Klio, Beograd 1998., str. 22.

6 Ibidem, str.125.-126.

Savremena uloga nastavnika

Očigledno je da su uloge nastavnika brojne, raznovrsne, međuzavisne, specifične i kompleksne. Da bi ih uspješno realizovao nastavnik mora biti orijentisan na nove pedagoške zakonitosti vaspitno-obrazovne djelatnosti utemeljene na naučnim postavkama. Od ličnosti i aktivnosti nastavnika mnogo zavisi cjelokupni život i rad u školi: organizacija i izvođenje vaspitno-obrazovnog rada, kvalitet usvojenih činjenica kao i njihova funkcionalna povezanost sa objektivnom stvarnošću. Od nastavnika se traži da posjeduje solidnu opštu kulturu, da poznaje sadržaje – predmete koje predaje, pedagogiju i psihologiju, vaspitne probleme mladih koje uči, njihova lična svojstva. Savremenom nastavniku naučna i tehnička dostignuća nalažu traganje za novim izvorima znanja, efikasnim metodama i oblicima rada, kao i savremenim nastavnim sredstvima s ciljem osavremenjivanja nastave.

„Nova tehnologija mijenja strukturu i funkciju škole i obrazovanja uopšte. Obrazovna komunikacija novim medijima omogućuje višegodišnju ideju da se nastava *maksimalno individualizuje*, da se smanje razredi i uči kod kuće. Čak se predviđa da će predavački profil ranijih prosvjetnih radnika biti izmijenjen, ustupiće mjesto profilu organizatora, koordinatora i regulatora obrazovnog procesa. Razlika između stare škole i škole treće tehnološke revolucije je u pogledu sticanja znanja. Ranije je to bilo enciklopedijsko, a u novoj školi težište se stavlja na rješavanje problema i *aktivno sticanje znanja*. Nastavnik treba da bude više organizator učenja, a manje davalac informacija.“⁷

Nasuprot teoretskim predviđenjima i planiranjima reformi nastavnik u stvarnosti radi u sasvim drugačijim uslovima, njegov rad i stručno usavršavanje uglavnom nije vrednovano i stimulativno. „Nastavnici bi, po prirodi posla, trebalo da znaju više od učenika. Medijska revolucija je izmijenila taj odnos zbog tehnološke nepismenosti pojedinih nastavnika. Vaspitač mora da bude vaspitan, što vodi do prevrednovanja uloge vaspitanika i vaspitača. Današnje mlade generacije u trećoj tehnološkoj revoluciji, daleko lakše i bezbolnije ulaze u svijet tehnike, jer rastu i razvijaju se uporedo sa njom. To je prirodno kad rastu u okruženju medijske kulture. Odgovornost društva i škole za mlade generacije složen je zadatak. Uz pretpostavku najboljih polaznih projekcija, potrebno je stalno praćenje i inoviranje organizacionih formi i metoda nastave.“⁸

ISTRAŽIVANJE

Cilj istraživanja

Učenici danas sve svoje aktivnosti obavljaju pomoću tehnike. Učenje, komunikacija, igra i zabava nezamislivi su bez kompjutera, pametnih telefona, interneta. Cilj ovog istraživanja je prikazati i analizirati ulogu nastavnika u izgradnji kritičkog stava učenika pri izboru sadržaja iz masovnih medija.

Predmet istraživanja

Analiza stavova nastavnika i učenika pri izboru sadržaja iz masovnih medija i njihove upotrebe i pravilne selekcije u svrhu poboljšanja vaspitno-obrazovnog procesa.

7 Koković, D., *Društvo i obrazovni kapital*, Mediteran, Novi Sad 2009., str.258.

8 Op.cit., *Sociologija obrazovanja*, NUBL, Banja Luka 2009., str. 123.-124.

Istraživanje je sprovedeno u Osnovnoj školi „Mladen Stojanović“ u Laktašima, a metodom anketiranja obuhvaćeno je trideset nastavnika predmetne nastave i stotinu učenika od šestog do devetog razreda. Pitanja na koja su odgovarali nastavnici formulisana su s ciljem saznanja koliko se sadržaji masovnih medija koriste za pripremanje nastave, koliko su nastavnici spremni da svoje učenike upućuju da sami pronalaze odgovarajuće sadržaje i na kraju, kao jedno od najvažnijih pitanja za predmet ovog istraživanja, koliko su nastavnici spremni da komentarišu sa svojim učenicima sadržaje koje oni preko masovnih medija svakodnevno usvajaju. Pitanja za učenike odnosila su se na vrijeme koje dnevno provode gledajući televizijske programe ili na internetu i sadržaje koje putem tih medija prate, pitanje koliko ih nastavnici upućuju na to da pronalaze odgovarajuće sadržaje, koliko se sa nastavnicima komentariše sadržaj koji su gledali ili slušali. Pitanje koliko njihovi roditelji kontrolišu sadržaje koje oni prate putem masovnih medija nije direktno vezano za predmet ovog istraživanja, ali svakako je značajno kao još jedan od pokazatelja koliko bi više pažnje trebalo posvećivati izgradnji kritičkog stava kod učenika.

Rezultati istraživanja

Analizom rezultata ankete za nastavnike dolazimo do kvantitativnih pokazatelja koji ukazuju na to da nastavnici u skladu sa savremenim zahtjevima modernizacije nastave koriste sadržaje koje pronalaze na internetu. Međutim, rezultati koji se odnose na upućivanje učenika u samostalno pronalaženje materijala za učenje ukazuju na činjenicu da skoro polovina nastavnika ne želi da svojim učenicima ukaže na mogućnost korišćenja i drugih izvora znanja. Veliki procenat nastavnika, smatrajući vjerovatno da je to posao nastavnika informatike, ne želi da svojim učenicima objašnjava kako „očitati“ izvor koji je objavio neki sadržaj na internetu. Preporuka učenicima da pogledaju neke televizijske emisije je u nešto boljem položaju od interneta. Pretpostavka je da je ovo lakši i brži način da se učenik uputi u neki koristan sadržaj koji je povezan sa predmetom koji nastavnik predaje. Sadržaje koje učenici prate putem masovnih medija nastavnici rijetko komentarišu. Ukoliko se i vodi razgovor o ovoj temi, to se uglavnom odnosi na sadržaje koji su na neki način vezani za nastavu. Izgradnja kritičkog stava učenika nije prepoznata kao bitna aktivnost, ona jednostavno nije predviđena nastavnim planom. Svakom nastavniku se ostavlja na savjest da u svoj vaspitno-obrazovni rad sa učenicima uključi i ovaj veoma bitan segment odgoja za samostalni selektivni odnos prema sadržajima masovnih medija.

Rezultati ankete za učenike, kao što je i očekivano, pokazuju da učenici provode dnevno veliki dio svog vremena uz televiziju i internet. Sadržaji koje prate putem masovnih medija odnose se uglavnom na igru, zabavu i međusobnu komunikaciju. Materijal za učenje pronalaze veoma rijetko. Iako je procenat potvrdnih odgovora na ovo pitanje bio prilično veliki, ipak je uz većinu tih odgovora bilo dopisano „rijetko“, „ponekad“ ili „samo kad moram“. Takođe, na pitanje koje se odnosi na to da li ih nastavnici upućuju da pronalaze materijal za učenje posredstvom masovnih medija uz potvrdne odgovore često su dopisivali „ponekad“, „rijetko“ ili „samo neki nastavnici“. Veliki procenat učenika odgovorio je da zna da „očita“ izvor koji je objavio neki sadržaj na internetu, ali to je moguće utvrditi samo na konkretnim primjerima tako da nam ovaj podatak nije potpuno pouzdan. Veliki broj roditelja ne kontrolišu sadržaje koje njihova djeca prate putem masovnih medija, što je još jedan pokazatelj da bi se u izgradnju kritičkog stava i medijske pismenosti i kulture mladih ljudi moralo prilaziti ozbiljnije zajedničkim aktivnostima škole i porodice. Odgo-

vor na pitanje koliko su spremni na razgovor o sadržajima koje slušaju i gledaju putem masovnih medija upravo nam treba poslužiti kao podstrek da iskoristimo tu njihovu želju da komentarišu ono što su čuli i vidjeli, upućujući ih u pravilan izbor i uključujući medije u obrazovni sistem kao pomagače u vaspitno-obrazovnom procesu, a ne kao nešto što smo spremni okarakterisati kao štetno.

Prikaz rezultata ankete za nastavnike

Tabela 1 Koliko često koristite internet za pripremu svojih časova?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	rijetko	10	33.3	33.3	33.3
	često	11	36.7	36.7	70.0
	veoma često	9	30.0	30.0	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

Tabela 2 Upućujete li svoje učenike da materijal za učenje pronalaze na internetu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	17	56.7	56.7	56.7
	ne	4	13.3	13.3	70.0
	ponekad	9	30.0	30.0	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

Tabela 3 Objašnjavate li svojim učenicima kako da "očitaju" izvor koji je objavio određeni sadržaj na internetu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	22	73.3	73.3	73.3
	ne	7	23.3	23.3	96.7
	ponekad	1	3.3	3.3	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

Tabela 4 Preporučujete li svojim učenicima određene televizijske sadržaje?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	18	60.0	60.0	60.0
	ne	7	23.3	23.3	83.3
	ponekad	5	16.7	16.7	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

Tabela 5 Komentarišete li sa svojim učenicima sadržaje koji se prikazuju na televiziji ili na internetu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	14	46.7	46.7	46.7
	ne	3	10.0	10.0	56.7
	ponekad	10	33.3	33.3	90.0
	često	3	10.0	10.0	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

Prikaz rezultata ankete za učenike*Tabela 6 Koliko vremena dnevno gledaš televiziju?*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	do dva sata dnevno	66	66.0	66.0	66.0
	više od dva sata dnevno	34	34.0	34.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Tabela 7 Koje TV emisije najradije gledaš?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	filmove	26	26.0	26.0	26.0
	serije	36	36.0	36.0	62.0
	sportski program	18	18.0	18.0	80.0
	filmove i serije	20	20.0	20.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

Tabela 8 Koliko vremena provodiš na internetu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	do dva sata dnevno	44	44.0	44.9	44.9
	više od dva sata	54	54.0	55.1	100.0
	Total	98	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		100	100.0		

Tabela 9 Koje sadržaje pratiš na internetu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	društvene mreže	45	45.0	45.9	45.9
	You Tube	29	29.0	29.6	75.5
	nešto drugo	24	24.0	24.5	100.0
	Total	98	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		100	100.0		

Tabela 11 Da li te nastavnici upućuju da određene sadržaje pronalaziš na internetu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	78	78.0	79.6	79.6
	ne	20	20.0	20.4	100.0
	Total	98	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		100	100.0		

Tabela 12 Kada pronađeš neki sadržaj na internetu da li znaš da "očitaš" izvor koji je objavio taj sadržaj?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	80	80.0	81.6	81.6
	ne	18	18.0	18.4	100.0
	Total	98	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		100	100.0		

Tabela 13 Kontrolišu li tvoji roditelji koje sadržaje pratiš na internetu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	41	41.0	41.8	41.8
	ne	57	57.0	58.2	100.0
	Total	98	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		100	100.0		

Tabela 14 Komentarišeš li sa svojim drugovima filmove ili neke druge sadržaje koje pratiš na televiziji ili na internetu?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	da	86	86.0	87.8	87.8
	ne	12	12.0	12.2	100.0
	Total	98	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		100	100.0		

ZAKLJUČAK

Etička dimenzija profesije nastavnika ne bi smjela dozvoliti nastavniku da „zatvara oči“ pred činjenicom da učenici posredstvom masovnih medija dolaze do sadržaja koji mogu imati više štete nego koristi u njihovom vaspitanju, obrazovanju i socijalizaciji. Psihologija i pedagogija naučno su utvrdile da svako normalno ljudsko biće raspolaže naklonostima koje se obučavanjem i vaspitavanjem mogu formirati u sposobnosti za shvatanje i doživljavanje umjetničkih djela. To osposobljavanje ne može da bude stihijski proces samodozrijevanja, već sistematičan proces koji kod učenika vodi nastavnik. Prirodnu znatiželju mladih nedovoljna opšta kultura ili nedovoljno medijsko obrazovanje može odvesti u pogrešnom smjeru. Medijsko obrazovanje, dakle, osposobljava mladog čovjeka da razlikuje umjetnost od kiča, istinitost od laži, pravu vrijednost od falsifikata, duhovitost od vulgarnosti, doživljaj od sanjarenja. Kao što je čovjek integralna ličnost, tako je i njegova kultura (opšta, pa i medijska) cjelovita. U svojoj složenosti ona je jedinstvena emotivno-mentalna sadržina i samo je u didaktičkoj analizi dopustivo tu jedinstvenost razotkriti i uprostiti. Obradom filma na časovima, odlascima u bioskop ili pozorište, razgovorom o popularnim televizijskim emisijama poželjno je maksimalno iskoristiti dragocjene vaspitno-obrazovne mogućnosti sadržaja sredstava masovnih medija i tako sistematski raditi na izgradnji medijske kulture i medijske pismenosti kod učenika.

Literatura

1. Buchberger, I., *Kritičko mišljenje: Priručnik kritičkog mišljenja, slušanja, čitanja i pisanja*, Udruga za razvoj visokoga školstva Univeritas, Rijeka 2012.
2. Gone, Ž., *Obrazovanje i mediji*, Klio, Beograd 1998.
3. Klaić, B., *Novi rječnik stranih riječi*, Školska knjiga, Zagreb 2012.
4. Koković, D., *Društvo i obrazovni kapital*, Mediteran, Novi Sad 2009.
5. Koković, D., *Sociologija obrazovanja*, NUBL, Banja Luka 2009.
6. Langran, P., *Uvod u permanentno obrazovanje*, BIGZ, Beograd 1976.